

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:

Oradea,

Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:

Pe un an 120 Lei.

Exemplarul 5 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 322/1926.

† Necrolog.

Cu durere comunicăm Ven. Cler diecezan, că preotul *Augustin Antal*, paroch în Petrani, în ziua de 6 Februarie 1926 a răposat în Domnul în anul al 62-lea al vieții și al 39-lea al preoției sale.

În veci amintirea lui!

No. 437/1926.

Salariile preoților pe Ianuar—Februar 1926.

Comunicăm Ven. Cler. diecezan, că salariile preoților precum și retribuțiunile administratorilor parochiilor vacante pe lunile Ianuarie—Februarie crt. s'au ordonanțat și acelea se pot ridica dela Oficiul administrativ al fundațiunilor diecezane pre lângă chitanțe netimbrate, dar separate pentru fiecare lună.

Cu începere dela 1 Ianuarie crt. și salariile preoților s'au urcat cu sporul de 40% care se compună după salariul de bază, gradații și celelalte sporuri, afară de ajutorul familiar.

Retribuția administratorilor parochiilor vacante a rămas cea din trecut.

Pentruca preoții să poată fi orientați asupra competențelor, prin oficiile protopopești, le comunicăm extrasul lor din statul de plată.

Oradea, la 23 Februarie 1926.

No. 362/1926.

Căsătorii de rit mixt.

În legătură cu hotărîrea conferinței episcopoești din 26 Ianuarie 1925 publicată în Circularul Nostru cu Nr. 1189/1925 (Nr. 10 al „Vestitorului“) aducem la cunoștința Ven. Cler diecezan, că Preaveneratele Ordinariate episcopoești latine de Alba Julia, Satu-Mare, Oradea și Timișoara încă au aderat la introducerea canonului 1097 § 2 al noului Cod de Drept Canonic pe teritoriul diecezelor lor. Prin urmare Ven. Cler diecezan va avea grije, ca căsătoriile de rit mixt

să se celebreze în ritul mirelui și în fața parochului mirelui.

Oradea, la 15 Februarie 1926.

No. 418/1926.

Inființarea de cimitire comunale

Spre cuvenita orientare și acomodare publicăm mai jos adresa Înaltului Minister al Cultelor și Artelor cu No. 60242 din 8 Februarie crt.

„Preasfințite, avem onoare a vă aduce la cunoștință că Ministerul pentru a curma neînțelegerile ce se ivesc la înmormântarea persoanelor de altă confesiune în cimiterele confesionale a intervenit la Ministerul de Interne pentru înființarea cimiterelor comunale în tot locul unde sunt numai cimitere confesionale. Totodată Vă rugăm să puneți în vedere celor interesați să aibă indulgența și înțelepciunea cuvenită de a nu provoca în mod inutil conflicte pe acest timp de tranziție până la realizarea cimiterelor comunale pe toată linia. P. Ministru ss. indescifrabil. P. Director general G. Pop.

Oradea Șed. Cons. din 20 Februarie 1926.

No. 422/1926

Concurs la parochiile Petrani și Prisaca.

Pentru complențirea parochiilor vacante Petrani și Prisaca (districtul Beiuș) prin aceasta publicăm concurs cu termenul de 20 Martie crt.

Cererile se vor prezenta acestui Ordinariat până la data de mai sus.

Oradea, Șed. Cons. din 20 Februarie 1926.

No. 175/1929.

Concurs la postul de cantor la Tiream.

Pentru complențirea postului de cantor din parochia Tiream se publică concurs cu termenul de 1 Aprilie crt. Cererile se vor adresa și prezenta senatului bisericesc din Tiream până la termenul de mai sus. Alesul va fi numit numai de cantor interimal.

Oradea, la 17 Februarie 1926.

PARTEA NEOFICIALĂ

Figuri de Conversiți.

Isolarea noastră.

S'a înființat patriarhatul românesc, ca o coroană a străduințelor noastre seculare, ca o diademă ce trebuie, ce e vrednic, să strălucească pe fruntea neamului nostru românesc mărit și întărit.

Dar ne întrebăm, că patriarhia românească prin legăturile ce le-a avut și le mai are încă numai cu bisericile autocefale ortodoxe ale Răsăritului, va putea ea produce pentru neam ceea ce neamul pe dreptul așteaptă dela dânsa: ridicarea morală și culturală a națiunii întregi? Avem impresia că nu; avem impresia că patriarhia noastră românească e în o mare și nesănătoasă izolare și în o așa izolare nu poate și nu trebuie să rămână.

Biserica lui Hristos e un arbore viu, care numai atunci e falnic și viguros, când funcționează împreună și normal toate ramurile lui, când se nutrește prin toate rădăcinile lui înfipte în solul tuturor neamurilor. E nevoie de o coalingere a sufletelor și a minților tuturor neamurilor, pentru ca religia lui Hristos să poată fi menținută și întărită. E nevoie de-o contrabalansare reciprocă a diferitelor forțe bisericesti, fie din Apus, fie din Răsărit, pentru ca să se poată menține echilibrul necesar de zel, însuflețire și moralitate în Biserică. Dacă nu circulă același spirit, același sevă de viață, în toate ramurile mari ce compun Biserica universală a lui Hristos, unele ramuri se usucă, ori tânjesc numai, fără să poată găsi forța necesară pentru viață în sine. De aceea izolarea nu e bună; izolarea aduce moarte, nepuțință, lipsă de viață. Trebuie să ne însuflețim reciproc; trebuie să primim spirit de viață reciproc, unul dela altul, biserica unei națiuni, dela biserica altei națiuni.

Unde vom putea găsi însă spiritul necesar pentru reînsuflețirea întregii noastre biserici românești, dacă nu la frații noștri latini din Apus, după cari și altfel ne îndreptăm vrând-nevrând?!

Avem încredere în spiritul luminat al celor ce conduc destinele poporului românesc, și îndeosebi în spiritul luminat al arhierilor ortodocși al neamului nostru, care-și iubesc neamul și Biserica, și care sperăm că vreau să deie neamului prin biserică tot ce se poate da. Sperăm că vor înțelege și afla mai curând poate decât credem noi, cum și prin ce se poate ridica biserica românească. Sperăm și credem că vor avea și tăria necesară de-a mărturisi în fața ori și cui ceea ce vor afla meditănd și reflectând; vor avea cel puțin aceiași tărie ce-au avut-o introducând călindarul îndreptat și lepădându-se de anumite forme anahronice și nemoderne în ale portului (părul lung, potcap pe stradă, ș. a.). Atunci vom jubila cu toții!

P. T.

Convertirea lui Giovanni Papini.

Ion Fântănar, teolog.

Apassionato.

„Dintr'o copilărie sălbatecă și de timpuriu întrospectivă, dintr'o umilită singurătate impusă de sfîciune, de firea aparte și de mizerie; din repetatele prăbușiri ale unui enciclopedism prea ambițios; din lirismul elegiac rumegat pe străzi mohorâte, între ziduri fumurii, sub ceruri de cenușă, din nelămuritele năzuințe către o nouă viață eroică, demnă, poetică, tăgăduită de o mie de ori de blestemata viață de azi pe mâine, redusă, provincială, și omorîtoare, ieși un pesimism disperat și închis în sine ca o fortăreață fără ferestre“.

Și adolescentul filosof e convins că numai cugetarea-i mai rămâne — această sublimă cugetare, — care de altfel, tocmai fiindcă e singura plăcere în viață, este numai spre nenorocirea oamenilor. Citește pe Taine, apoi înarmat cu noua putere de a sistematiza, de a lucra schematic, adună tot ce este pesimist în literatură și în filosofie, pentru deplângerea tuturor existențelor. Nu poate să nu facă cunoștință cu Schopenhauer. Sigur, în seria nenorocitelor ființe ce au sorbit și sorbesc în desnădejde goliciunea vieții, Papini se gândește în frunte. Și așa cum aude strigătele de durere, tânguielile pentru veșnica irealizare a celor mai dorite năzuinți, vrea să adune glaurile de desnădejde și de blestem, vrea să construiască o istorie a pesimismului. Opera a fost terminală și ultima ei concluzie este, că cele mai dorite scopuri sunt de neajuns. Papini vrea să traducă valoarea concluziei în practica vieții, nu admite însă sinuciderea schopenhaueriană. Sinuciderea individuală e prea obișnuită și ar fi o măsură insuficientă, de-aceia se gândește la sinuciderea hotărîtă, bine meditată a întregii omeniri. Și crede că aceasta va fi posibil, dacă doctrina lui pesimistă va fi răspândită în masele popoarelor.

Singur în durerile pesimismului dorește o intimitate de prietenie. Încearcă să suțină prietenie cu mai mulți, dar nu reușește. Citește pe Baudlaire, Flaubert și Doslojewski. Însfârșit dă de Iulian Prezzolini cu care leagă prietenie într'un senz oarecare. Și în privința acestei prietenii tradează o mentalitate cu totul aparte.

„A fost prietenia a două creere muncite, iar nu corespondența sentimentelor de iubire a două inimi ce se spovedesc una alteia“.

Cu toate acestea evocarea acestei prietenii îl fac să vorbească cu multă duioșie.

Incopiat în cercul întunecos, al pesimismului simte nevoia unei temeinice explicații; crede că numai cu ajutorul filosofiei va putea să facă aceasta și anume cu ajutorul filosofiei pozitivistă. Dar nu rămâne mult timp pozitivist, ci devine monist, idolul credinței în materia unică, din care se compune Cosmosul întreg. Nici monismul — după cum nici sistemele de până acum, — nu descoperă lui Papini adevărul și cu atât mai puțin certitudinea, pentru că pe scrutătorul de atâtea ori doborât și reînviat, îl găsim cucerit de idealismul berkeleyan. Face mai apoi cunoștință cu sistemele realiste și idealiste, cu cele de înainte și de după *Kant*. Idealismul rezistă și în curând auzim din gura lui Papini concluzia paradoxală excesiv idealistă: „*Lumea sunt eu*“. Iată ce spun creerii acesteia învăpăiași de sumeția convingerii:

„Cred că am încercat în acele zile ceva asemănător a ceea ce Dumnezeu ar încerca mereu, dacă într'adevăr ar exista. Eram neobosit creator și nimicitor și lumea îmi sta la picioare ca și când aș fi putut-o reface cu totul altfel sau s'o absorb dintr'un singur act. Încercai, în acele clipe, o așa beție metafizică la acest gând că mi se părea că nu mai sunt acel mic eu însumi, pe care-l suportam, ci m'om preschimbat și mărit deodată ca un zeu, care ar eși fără veste din ghioaca meschină a unui om.“

Însă nici această beție idealistă, nu dăinuiește mult. Il aruncă la o parte, împreună cu metafizica și și muncit grozav de gândul că filosofiele sunt menite numai pentru îndeplătirea unor prejudecăți, grație puterii sale de improvizator, le combate pe toate.

El însuși se simte haotic desorientat, e cuprins de îndoieli ca niciodată și această stare de spirit vrea s'o propage. Citește pe *Max Stirner*, crezând că anarhismul îi va da tot ce dorește. De acum înainte, tinde spre eliberarea launtrică a sufletelor, a tuturor oamenilor, de scătusearea absolută de orice obligament, a individului, convins că această radicală schimbare, această creare de noi suflete, de noi năzuinți, vor înlătura răul și vor inaugura veșnica mulțumire. Pentru acest scop pornește în cercurile cunoscuților săi și propagă nevoia unui ziar, care să răspândească soluția chibzuită de el, pentru realizarea unei lumi noi, ce trebuie zidită pe ruinele acestuia, deja învechite și prea obișnuite.

Giovanni Papini intră într'o perioadă de vijelie:

Tempostoso.

Devine directorul ziarului. Toată speranța acțiunii o plantează pe tendințele haotice ale colaboratorilor săi, în inteligența lipsită de prejudecăți, în virtutea poeziei și în miracolul artei. Ziarul „*Leonardo*“ — pretențios titlu, simbol al omniștiinței — pornește în 1903 și apare tot la zece zile. La început are un caracter vag, nedefinit, cu tendinți de schimbări radicale, mai mult artă, decât filozofie. Mai

târziu, când „*Leonardo*“ devine revistă, devine și un acumulator de noi concepții filozofice, un centru al mișcărilor artistico-filozofice, un focar al inițiativelor. „*Leonardo*“ are foarte mulți abonați, iar Papini, directorul și creerii acestei faimoase întreprinderi e din zi în zi mai admirat, mai imitat, mai binevăzut. S'ar părea că acum i-a sosit timpul să se simtă măcar un moment măgulit și mulțumit de rezultatele rodnice ale străduințelor sale. Însă realitatea aceasta atât de glorioasă și satisfăcătoare îi stărneste aversiune. Urește realul pentru că e obișnuit, pentru că e banal și fără îndoială, pentru că nu-i dă ceace așteaptă el cu neșajul superbiei sale: omnipotență, ca supremul rezultat al unui suflet mare și ursit să domineze.

„Și astfel, zice Papini, în timp ce așteptam să îndoii și să reface realul cu minunile sublimite, cream refugiul unei realități provizorii populate de docilele spectre ale visurilor. Poezia este scara spre divinitate și opera de artă este și principiu de creațiune. Poet și profet azlăzi — Dumnezeu, poate mâine!“ — E îndreptat așa dară spre artă, pe care în sine o urește, dar pentru exteriorizarea filosofiei sale — care e deja pragmatismul — are nevoie de ea.

Evocă în memoria sa cu admirație geniile trecutului și pe cei vii îi tratează cu cel mai drastic sarcasm, cu cea mai crudă ironie. Pentru ce aceasta? Pentru ca oamenii să-și vază ureșenia lor să simtă ei înșiși nevoia unei schimbări. Simfonia ajunge la

„Solemn“

și în Papini, în urma contrastului ce vede între el și restul omenirii, se naște credința în el că are o misiune mesianică și încă tot după formula din copilărie: „sau totul — sau nimic“. Prevede, cu o îndrăzneală înfumată că cu opera lui se va începe o nouă epocă în istoria omenirii. Vede mijlocul pentru realizarea misiunii sale: reînnoirea sufletelor, inaugurarea domnirii minții asupra întregului om. Aici însă întâmpină o strașnică greutate, ce n'am fi așteptat din partea lui Papini: „Ca să-mi încep misiunea, trebuie să fiu eu însumi sigur de mine; să mă curăț și să mă ridic — să ajung la perfecțiunea morală și la sublimitatea intelectuală: să mă prefac în sfânt și în geniu.“ Iată un început de întoarcere; iată primul „*pianissimo*“ ce pare a fi o mărturisire a slăbiciunii omenești. Însă încă n'avem a face cu Papini de azi. Este tot fără îndoială schimbat, dar încă departe de Dumnezeu. S'au rupt numai corzile unei biete viori, ca să anunțe artistului că a trecut peste un „*fortissimo*“ sguduitor, și că de câte ori va mai încerca să cânte cu atâta vehementă, de-atâtea ori se vor rupe corzile, iar artistul va sta rușinat în fața auditoriului. Urmează zile de tristă mărturisire; roagă lumea să-i spună în față defectele și slăbiciunile. Dar nu sunt cumvă, aceste semne de pocăință, dintre cele mai veninoase buruiene de pe câmpul mohorit al stăruințelor sale? Ba da! El nu cedează, pe lângă recunoașterea defecte-

lor sale, susține că e trimisul unei zeități, că e un geniu, față de care talentul oamenilor e nimic.

Apucă iarăși arta. Reconstruește cu forța crea-tore a artei sale a doua ventre a Mântuitorului („Dies irae“), în cadrul unei drame grandioase. De data a-ceasta, superbia sa, ieșită din marginile celei mai largi cadre, se manifestă numai în regretul diabolic de a nu putea atinge omnipotența dumnezeiască. Acum e pragmatist cu tendința de a schimba, de a reface nu numai mințile ci și lucrurile. Pentru aceasta dorește ca doctrina, împreună cu întreaga sa ființă să se amestece, să se confunde cu realitatea, cu toate existențele de azi. Amestecul acesta, care în urma unei fermentații va rezulta schimbarea totală a spiritelor și a lucrurilor, este filozofia acțiunii, a faptei. Dar a-ceastă amestecare a aluatului cosmic cu drojdiile faimosului sistem, are trebuință de mijloace, prin care să se săvârșească opera. Iată: „binevenite să fie religiunile! Primele (metafizicele) ne dau contururile raționale și reci ale lumii: cestealte (religiunile) ne oferă perspective calde și întăritoare de vieți ce nu pot fi întrerupte, de valori ce nu pot fi tăgăduite“.

S'ar putea crede că această declarație este expresiunea sentimentului religios ascuns până acum, în inconștientul filosofului; e mai probabil însă că avem înaintea noastră tot acel sumet cântăreț-filosof, care cântă pe harfa religiei, ca astfel să pătrundă în sufletele oamenilor și acolo direct să influențeze asupra lor. Vrea să dispună spiritelor cași Dumnezeu prin contact direct. Nu crede că Europa este teren potrivit pentru această activitate; America e mai potrivită. Nu pleacă însă în lumea cea nouă; rămâne acasă și cu trufașă ambiție studiază minunea, criferiul adevărat al omnipotenței. Se oprește la sfinții bisericii catolice. Citește *Evangeliiile*, pe Sf. Augustin, gustă „Floricelele“ sf.-lui Francisc și *Introduction à la vie dévote* și *Esercizi spirituali*, nu numai din curiozitate psihologică, ci și pentru a exhaură grăuntele de credință ce are, și pe care îl crede potrivit pentru a face experimentul religios ce o să-l conducă la omnipotență, la puterea de a săvârși minuni. Citește pe misticii catolici, vechi și moderni; acum este mai aproape de adevăr — doar pentru prima dată, — sorbește chiar din potirul sacru al adevărilor veșnice, cari iradiază din viața sfinților. Superbul însă n'are nervi pentru percipiarea luminilor puternice; nu știe să renunțe la „eu“-l său pierdut în labirintul cercetărilor meschine și îmbâcsit de stăruința spre omnipotență. „Dar chiar puterea sfinților — zice Papini — e ceva mărginit și nesigur, iar principiul imposibilității sale stă în însuș felul de a ajunge. Puterea desăvârșită s'ar putea ajunge numai cu renunțarea desăvârșită la propriul eu. Atunci însă când această renunțare s'ar întâmpla, orice umbră de gândire, orice urmă de voință ar dispărea fără să mai poată con-cepe și n'ar fi cu putință poruncile. Cine a atins pu-

terea maximă, prin chiar aceasts, nu se mai poate servi de ea. Dar eu nu puteam, nu voiam să renunț la mine însumi...“ Se îndreaptă atunci spre occultism; ia parte la sedinși spiritiste și magice până apoi, de multe experiențe strivitoare de nervi, e aproape de nebunie..

Pe ce se razimă

primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 4—1926.

C) Cauza lui Meletie și Flavian episcopi de Antiochia,

La acest sinod (381) muri Meletie episcopul Antiohiei. Atunci sinodul, în loc să recunoască pe Paulin, alege un nou episcop urmaș lui Meletie, pe Flavian, așa că schisma antiochenă se continuă. Sf. Ambrozie în numele apusenilor, prin o scrisoare, protestează la împăratul Teodosie, că sinodul a ales pe pe Flavian la Antiochia și pe Nectarie la Constantinopol fără concursul Apusenilor și îndeosebi fără aprobarea Romei.¹⁾ Teodosie, scrupulos în observarea drepturilor Romei, trimite din sinod trei episcopi la Roma să ceară recunoașterea lor. Roma însă nu se pronunță; ea continuă să țină pe Paulin episcop legitim al Antiohiei, iar pe Diodor de Tars și Acacie al Bereei, cari l-au hirotonisit pe Flavian, îi excomunică. Aceiași atitudine o iau și bisericile Egiptului, Arabiei, și a Ciprului. Roma propune un conciliu în cauza schismei din Antiochia. Orientalii imperialiști și zeloși de autonomia lor, cari deja la Conciliul din Constantinopol arătară că vreau oareșcareva autonomiei și independență a Bisericii orientale în frunte cu Constantinopolul, „Roma nouă“, mărturisind credința celor 318 Părinți dela Nicea, cred, că lucrurile cu Nectarie și Flavian, din punct de vedere administrativ, sunt bine aranjate așa cum s'au aranjat de către ei.²⁾ Deocamdată trimite trei episcopi (382) să aplaneze conflictul cu Papa și cu apusenii. Alături cu ei vine și partida contrară, Paulin, chiar cu sf. Epifanie, cari insistară mult ca Papa să nu recunoască cererea episcopilor reprezentanți ai Conciliului constantinopolitan (382). Papa de fapt recunoscă pe Nectarie, dar pe Flavian îl respinse, continuând a-l ținea episcop legitim al Antiohiei pe Paulin.

La 388 moare Paulin, care designă de urmaș al său pe un anumit Evagrie și, contrar tuturor canoanelor, îl hirotoni singur într-un episcop. Dar Roma tot nu cedă. Cu consimțământul lui Teodosie, Flavian e

¹⁾ cf. Ambr. ep. 13.

²⁾ cf. ep. lor către Apuseni, Teodoret V, 9, 1—18.

chemat să fie judecat într'un sinod apusean, la Capua; Flavian nu vine; atunci cauza lui e încredințată s'o judece episcopul Alexandriei, Flavian nu se supune. Un nou sinod oriental ținut în 395 la Cesarea Palestinei, declară de nulă hirotonirea lui Evagrie și pe Flavian îl recunoaște iar de episcop legitim al Alexandriei. Într'acestea Evagrie moare și Papa Siricie permite ca mica sa fracțiune să nu-i mai aleagă urmaș, așa că în urma urmelor Flavian, care avu aceeași credință între toate cu Roma, în lipsa unui rival ortodox, și acum și el ortodox întru toate, fu recunoscut și decătre Roma episcop legitim al Antiochiei, dar numai la intervenția sf.-lui Ion gură de aur, ales atunci episcop la Constantinopol.

Iată cum se sfârși o schismă, a cărei istorie ne arată prestigiul autoritar în dogme și disciplină, de care se bucura Roma în veacul IV. La ea recurge sf. Vasile, la ea Meletie, Paulin și sf. Epifanie; la ea în urmă Sinodul constantinopolitan din 382. Fără aprobarea ei nu era episcop legitim, fără comuniunea ei nu făcea parte din Biserica ecumenică a lui Cristos. Acesta era semnul distinctiv al curăției credinții: să fii aprobat de Roma sf.-lui Petru: izvorul apostolic, capul episcopatului întreg, arbitra comuniunii credinței adevărat catolice și ortodoxe. Așa ni-o prezintă istoria chiar dela început. Așa am cunoscut-o și din cearta antiochenă, și eriană în general.

D) Pelagianismul.

Papismul sf.-lui Augustin.

Că Roma fu arbitra supremă a credinții și a disciplinei bisericesti în veacurile dintâi, ni-o dovedește deplin și erezia numită *pelagianism*, care a conturbat liniștea bisericii din Africa în v. IV—V și a pătruns și în Răsărit.

Cel mai misterios element al creștinismului este *grația* sau *harul*, despre care mulți creștini se află și azi în completă ignoranță. Nu-i mirare dacă greșiră împotriva ei și mai de mult.

Doi călugări, Pelagie (irlandez) și Celestie (african) greșiră împotriva doctrinei catolico-ortodoxe despre *grație*. Ei sunt condamnați la Cartaginea în anul 411. Ei trec în Răsărit și acolo seduc pe niște simpli episcopi orientali, cari într'un sinod ținut la Diospolis (415) îi declară ortodocși. Văzând atunci episcopii africani adunați în două sinoade, la Mileve și Cartaginea (416), că doctrina falsă fu recunoscută de un sinod, sesizară pe episcopul Romei, ca să intervină el cu autoritatea lui apostolică¹⁾ și să condamne erezia pelagiană pentru *întreaga Biserică*.

Papa Inocenție primește adresa conciliilor afri-

¹⁾ „Statutis nostrae mediocritatis etiam apostolicae sedis adhibeatur auctoritas“. „Impietas (Pelagii)... etiam auctoritate apostolicae sedis anathemanda est“. Maiore gratia de sede aplica praedicas“. „Illustrius praedicas“ zice sf. Aug. cf. ep August, 175, 2; 176; 177, 8.

canie (Mileve și Cartaginea) ca unul, care are drept să decidă în atari chestiuni, ba zice, că de apururi a fost așa, că lumea creștină a ținut Roma ca centru de consultații, îndeosebi când era vorbă de chestii de credință „scientes quod per omnes provincias de apostolica fonte petentibus responsa semper emanent“... La noi trebuie să căutați: super anxiiis rebus quae sit tenenda sententia... Cerând ca Roma să se rostească, n'au urmat decât vechiul obicei: *antiquae scilicet regulae formam secuti, quam tota semper ab orbe mecum nostis esse servatum... praesertim quoties fidei ratio agitur*. Ba nici nu s'a considerat o chestiune controversă definitiv tranșată, până ce nu s'a rostit Roma: „Inquirenda... antiquae traditionis exempla servantes et ecclesiasticae memores disciplinae... quid apostolicae sedi... debeatur... Illi (apostolului Petru) non humana sed divina decrevere sententia, ut quidquid, quamvis in disjunctis reimotoisque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum nisi ad huius sedis notiam perveniret“¹⁾.

Augustin cel mai mare geniu al Bisericii creștine, atletul *grației* împotriva pelagianilor, încă se întoarce către Papa, bucurându-se când veni decizia acestuia: „De hac causa duo concilia missa sunt ad sedem apostolicam, inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est.“²⁾

Aceasta credință: că Roma e arbitra credinții, o au și condamnații: Pelagie și Celestie, căci, murind Papa Inocenție (417), recurg la urmașul lui, la Zosim, care într'un moment avu imprudinența să ia sub revizuire cauza judecată de Inocenție, și ordonă episcopilor africani să se prezinte la Roma și să-și justifice acuzele în persoană. Africanii se ținură strâns de judecata lui Inocenție: „Constituimus în Pelagium atque Caelestium per venerabilem episcopum Innocentium de beatissimi apostoli Petri sede prolata manere sententiam“, zice sinodul african din 418. Zosim găvind eretică învățătura lui Pelagie, confirmă în urmă și el osândirea lui făcută de antecesorul său Inocenție.

În veacul al IV și începutul celui de-al V-lea, Roma revizuește sentințe aduse de alte sinoade, le aprobă, condamnă eretici, toți recurg la ea; pelagianismul ni-este o pildă. Iată primatul ei recunoscut de toată lumea. Nu vom zice doar, că o lume întregă, genii ca sf. Vasile, Augustin ș. a. putură fi *amăgiți* cu o teorie născocită de ambiția și fudulia Papilor?! Dar cazul sfântului Ioan Gură de Aur e și mai interesant.

E) Cazul sf.-lui Ioan gură de aur.

După moartea lui Nectarie, Teofil al Alexandriei voi să pună patriarh la Constantinopol pe un preot

¹⁾ Inter ep. Aug. 182, 1, 2.

²⁾ De aici zicala populară: Roma locuta causa finita. cf. Aug. Sermo 131, 10.

al său, pe Isidor. Cu ajutorul curții imperiale ajunse însă celebrul preot orator din Antiochia, Ioan, supranumit pentru strălucitul său talent oratoric *gură de aur*. Iată de unde antagonismul cel neîmpăcat între Teofil și Ioan.

Imediat după alegeri Teofil porni uneltirile împotriva lui Ioan. Origenismul era pretext bun să se acele de el. Sf. Ioan primii la sine niște origeniști persecutați și scoși cu forța din Egipt și Palestina, între ei pe „frații lungi“¹⁾. Aceștia rugară pe Ioan să-i ia în apărare. Ioan refuză. Atunci ei recurg la împăratul Arcadie, care avu imprudența să delege pe sf. Ioan judecător peste Teofil al Alexandriei, acuzat decătre „frații lungi“. Teofil e chemat să se prezinte la Constantinopol înaintea judecătorilor săi. El refuză, dar în urmă pleacă cu gândul să piardă pe Ioan.

E interesant, cum se schimbă favorul lumii acestuia! Teofil stătu numai trei săptămâni la Constantinopol și din acuzat deveni judecător. Așa știu de bine să învârtască lucrurile prin minciuni, calomnii și mai ales prin parale, încât împăratul Arcadie îl concretu cu judecarea lui Ioan, care ar fi călcat canoanele și — vezi bine, — ar fi predicat împotriva împărătesei Eudoxia. Teofil adună sinod de partea Asiatică a Bosforului (cu multă prudență), la Calcedon ad *Quercum*, (la stejar) și în treisprezece ședințe înstruiază cauza sf.-lui Ioan, apoi îl somează prin *ordin imperial* să se prezinte înaintea judecății „la stejar“. Sf. Ioan refuză de două ori somarea imperiaală. Atunci sinodul „dela stejar“ pronunță contra sf.-lui Ioan sentința de depunere și exilare pe motivul că a refuzat a se prezenta la ordin împărătesc. Sentința e întărită de Arcadie. După trei zile sf. Ioan pleacă sub escortă la port și de acolo la Prenetos în Bitinia, în exil (403). Nenorocită camarilă orientală și sistem cesaro-papist bizantin!

Slabul Arcadie revine însă asupra hotărârii și văzând alipirea poporului către Ioan, îl recheamă. Ioan revine, dar cere satisfacție dela un sinod mai mare. Sinodul nu se adună din cauza neprezentării inamicilor săi, cari avură grijă să miște pe împăratul, dar mai ales pe împărăteasa, împotriva lui Ioan. La Paștele anului 404 Ioan e provocat din nou să iasă din biserica. El răspunde Împăratului că „Biserica am primit-o dela Dumnezeu pentru popor, orașul e al tău de unde mă poți scoate cu forța, de vrei“. A și fost scos cu forța și trimis la Nicea, apoi la Cucuz în exil. I-se și dădu un urmas ca și cum depunerea lui din partea sinodului dela stejar ar fi fost validă.

În fața unei nedreptăți așa strigătoare la cer, comisă de aproape toți episcopii orientului în complicitate cu curtea imperială, la cine mai avu Ioan să recurgă, dacă nu la cel mai mare Scaun, la Roma,

și la întreg apusul, de unde aștepta să i se facă dreptate. Avem scrisoarea lui Ioan către *Papa Innocentie*¹⁾, în care-l roagă să intervină și să nu lase să se calce dreptatea în picioare, să nimicească hotărârile aduse în mod ilegal împotriva lui și să pedepsească pe vrășmașii lui.²⁾

Teofil al Alexandriei încă știu unde trebuie căutată autoritatea, care să-i aproabe ce-a făcut. Trimite și el delegați la Roma, cu scrisori, și cu actele sinodului „la stejar“³⁾. Papa le răspunde amândorora, că e lucru urât că Ioan a fost condamnat; dar el va face tot posibilul să se unească un mare sinod al Răsăritului, ca să li se facă dreptate.⁴⁾

Ioan, episcopii și preoții lui, insistă din nou, ca Papa să judece. Vin la Roma rând pe rând, ca pe vremea sf. Atanasie, toți orientalii, jertfa samovolniciei bizantine. Papa alegând calea mai pașnică încearcă să adune un conciliu, Arcadie însă nu se învoiește. *Atunci Papa, auzind că lui Ioan i-s'a dat și urmaș, refuză comuniunea cu toți cei mai mari episcopi ai orientului, cari au judecat și osândit pe sf. Ioan: Antiochia, Alexandria, Constantinopol, Palestina. A trebuit să moară toți titularii acestor scaune și să vină alții noi, cari să accepte condițiile puse de Roma: înscrierea lui Ioan pe diptiche biserici lor, pentruca Papa să intre din nou în comuniune cu ei, pe cari ei o cereau mereu. Astfel pacea între Roma și Alexandria s'a restabilit numai subt Ciril urmașul lui Teofil; cu Antiochia subt Alexandru urmașul lui Flavian și Porfirie; iar cu Constantinopolul subt Atticus, cari toți au capitulat în fața Romei; au rehabilitat cu toții pe s. Ioan care era deja mort (din 407) și l-au înscris pe diptichele lor.*

Așa s'a manifestat primatul Romei în cauza sf.-lui Ioan Gură de aur, al cărui caz e o mărturie strălucită pentru primatul roman, caz ce nu se poate șterge din istorie orice ar face frății ortodocși. *Sf. Ioan Gură de aur o apelat la Papa, recunoscându-l astfel de ultima instanță în Biserică.*

Din acest caz al sf.-lui Ioan Gură de Aur vedem, că nunumai Ioan cel neîndreptățit decătre frații săi episcopi, și perzecat de împăratul, a recurs la Roma ca la ultimul mijloc de scăpare, nunumai Teofil intrigantul s'a tators și el tot acolo să fie aprobat nelegiuirile lui, dar însuș Papa intervenind în această cauză simte că are dreptul să intervină în asemenea judecată, să rostască sentință și să excomunică din legăturile Bisericii ecumenice pe toți cei ce nu acceptă rehabilitarea lui Ioan, și această nu pentrucă este episcopul cetății celei mai însemnate a imperiului — capitala imperiului era deja Cp, — ci pentrucă, zicea, e urmașul verhovnicului apostoli-

¹⁾ I. Palladie, Vita S. Io. Cr. 2, și Iaffé 286.

²⁾ ibid.

³⁾ v. Pallad. 3.

⁴⁾ ibid 3; Iaffé 287, 288.

¹⁾ Așa numiți niște călugări mari aderenți al orgenismului.

lor și de aceea prin acesta și pentru acesta judecătorul suprem în afaceri bisericești.

F) Erezia lui Nestorie, patriarh al Constantinopolului.

Premitem de pe acum, ceace cred am mai spus și altădată, că primatul juridicțional al episcopului Romei celei mari, în înțelesul de a fi supremul supraveghetor și refugiu al credinței creștine, supremul for de apelată și judecată în chestii de credință și de disciplină bisericească, deși e clar cuprins în Sf. Scriptură a Testamentului Nou: în Evanghelii și în Epistole, deși e clar măturisit din primele veacuri creștine începând chiar cu Părinții Apostolici, totuș *manifestarea lui în istorie*, judecând cel puțin după documentele ce ne stau azi la dispoziție, arată o mică evoluție: clar cuprins în izvoarele revelațiunii divine, măturisit de cei dintâi Părinți, deprins în repetite rânduri în veacul II și III, (Papa Victor), se manifestă cu toată puterea sa în veacul al IV și al V, *ajungând în ultimul sfert al aceluia și în prima jumătate a acestuia la deplină dezvoltare* (arianismul, pelagianismul, cauza sf. Ioan G. de aur, etc).

(Va urma).

CRONICA.

Predici la Catedrală: în 7 Martie Rvs Dr. Grig. Pop; 14: Mon. Fr. Hubic, 21: On. Aug. Cosma; 25 Cl. Dr. A. Tăutu.

— *Conferințele pentru intelectuali* s'au început în ziua de 15 Febr. cu o conferință de deschidere ținută de Ill. Dr. Iacob Radu despre importanța culturală a Bisericii. Ilustrul conferențiar a fost ascultat cu viu interes. Public frumos s'a prezentat și la conferințele din 21 Febr. ținută de Rvs. Dr. Pop Gr. despre conștiința morală și cea din 28 ținută de Cl. Dr. Al. L. Tăutu despre Apostolul în creștinăria noastră, arătând conferențiarul în ce înțeles putem vorbi despre sf. Nichita Remesianul ca apostol al încreștinării noastre.

În 14 Martie va vorbi d. prof. Aug. Cosma despre Credință și știință. În 21: Cl. Dr. Flueraș: Morala evanghelică și morala laică. În 28: Prof. Gh. Barna despre viața și activitatea sf. lui apostol Pavel. Membrii Reuniunii Mariane sunt rugați să aducă public cât mai numeros. Aceste conferințe au fost o necesitate a vieții noastre bisericești, dovadă numerosul public ce le ascultă.

— *Vasile Pop, candidat de avocat*, orb de amândoi ochii, remas în mizerie cu soția și o fetiță, cere sprijinul bunilor creștini să-l miluiască cu ceva ajutor. Ofertele sunt a se trimite pe adresa lui în comuna *Negrești* Jud. Satu-Mare.

— *O admoniere gravă.* Papa în voinirea cea- ținută a predicătorilor din Roma la începutul postului a spus, că cele două mari ruini ale timpului nostru sunt: ignoranța adevăraților religioase la bărbați și moda imorală la femei. Sf. Părinte admoniază pe toți creștinii să lupte împotriva acestor plăgi și să-și educe aminte de principiile religiei noastre mai ales cu privire la modă. Iar predicătorii să predice mereu împotriva lor.

— *În Rusia sunt 238 mii copii părăsiți.* În urma războiului și a foametei din 1921 în Rusia de azi au rămas fără părinți 238.000 copii, cari trăiesc prin vagoane și prin locuri părăsite. Guvernul sovietic a votat 50 de milioane ruble să-i poată așeza. În 1921 au fost 600.000 de aceșii copii. 400.000 sunt așezați în azilele statului, care cheltuește cu ei anual 40 milioane. Una din fericițiile bolșevismului rusesc!

BIBLIOGRAFIE.

— *A apărut: Cinstirea Precurarei Fecioare Maria, a îngerilor, a sfinților. Moaștele, icoanele sfânta Cruce, Prescurile.* De Dr. Nicolae Brînzeu. No. 7, din seria „Pocăiții”. Prețul Lei 8. și No. 8. *A doua venire a D. M. Isus Hristos. Rătăcirea adventistă sau milenistă.* Prețul 12 Lei. Se pot procura dela autor (Lugoj) și dela Librării.

— *A apărut: Coșul cu roade, 90 poezii* de Dan Ciocârdia și Aurel Șerbănescu, 40 Lei. Tip. rom. unite, București, Câmpineanu 9.

— *Recomandăm cititorilor noștri următoarele cărți, ediția „Cartea Românească”* „Cunoștințe foloșitoare: „*Cetățile Moldovenești de pe Nistru*”, 4 Lei. — *Musca* de Ion Mureșanu, 4 Lei; — *Gări și trenuri* de Gh. Șiadbei, 4 Lei; — *Betonul Armat* de Ing. N. Ganea 4 Lei. La toate librăriile din țară.

— *De Oriente bibliographica*, ediția Pont. Inst. orient. din Roma. Cuprinde toată literatura mai recentă despre Orientul religios. 3 Lire. Piazza Pilota 35, Roma.

— *Crâmpete din suflet* e fiul versurilor edate încurând de dăoasă *Doină dela Criș*, (Dna profesoară Ana Bucur din Beiuș). Titlul exprimă foarte nemerit conținutul versurilor, cu adevărat rupte dintr'un suflet dușos și delicat. I-i dorim succes. Poeziile se comandă la „Doina” Beiuș. Prețul 25 Lei.

TIPIC.

7 Martie, Duminica a treia a S. Post, Închinarea S. Cruci și SS. Martiri din Herson v. 6.

Sămbătă la înșărat pe 6, ale inv. 3 și ale Tridului 3. Mărire și-acum dogm v. 6 Intrat. Prohimenul zilei. Stihovna

nvierii. Mărire și-acum de Stihovna Triodului. Troparul inv. v. 6. Măr. și-acum. Troparul S. Cruci.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sămbătă. scl. ale inv. Ev și lumin. inv. a 6-a Catavasiile Triodului. La Doxologia cea mare: expunerea S. Cruci după ritualul precis la sfârșitul Mănecatului.

La S. Liturghie Fericirile v. 6. Troparul inv. Măr. și-acum. Condacul S. Cruci Apost. și Evangh. Duminecii a 4-a a S-lui Post. scl. ale Liturghiei S-lui Vasilie.

La însărat (8 Martie S. Păr. Teofilact) pe 6, ale umilinței 2, ale Triodului 2 și ale Mineiului 2. Mărire și-acum din Mineiu. Intraț. Prohimen: Datai moștenire . . . Stihovna cu Mărire și-acum din Triod. scl. cum s'a arătat în Dum. brănzei.

24 Martie. Dumineca a patra a S. Post. și Cuv. Venedict v. 7.

Sămbădă la însărat pe 6, ale inv. 3 și ale Triodului 3. Măr. și-acum. dogmatica vers. 7. Intraț. Prohimenul zilei Stihovna invierii. Mărire și-acum dela Stihovna Triodului. Trop. inv. Mărire trop. S. Ioan din Triod; și acum. a Năc. v. 1.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sămbătă. scl. ca de obicei. Evangh. și luminat. inv. a 7-a Catavasi: Deschide-voiu . . . scl.

La S. Liturghie Fericirile v. 7. Trop. inv. Măr. și-acum. Condacul Triodului Apost. și Evangh. Duminecii a 4-a a S. Post. scl. ale Liturghiei S. Vasile.

La însărat (15 Martie SS. Mart. Agapie și cei șase împreună cu dânsul) pe 6, ale umilinței 2, ale Triodului 2 și ale Mineiului 2. Mărire și-acum din Mineiu. Intraț. Prohimen: Să nu întorci . . . Stihovna cu Măr. și-acum din Triod. scl. ca de obicei.

— Misă. —

„Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre“ (Luca XXI 19.) 2) Abnegare de sine. Asemănarea cu comaroara, pentru care toate trebuie să se jertfime „impărăția cerului se silitește, și cei ce o silitește o apună pe ea“ Mat. XXI. 12. „Prin mare luptă dobândim mare premiu“ Grig. Naz

Inch. Ce ne-ar folosi de am dobândi toate, și am pierde raiul.

B) Dum IV. în post.

Intraț. Nefericirea, spaima aceloră, cari la judecata din urmă vor sta de a stânga.

Tract. I. În iad merg, cei ce au făcut păcate de moarte. Păcătosul este inamicul lui Dumnezeu. Prin păcate de moarte ca viața se despărțește de mlađiță și se uscă, — ne despărțim de Dumnezeu. Ioan XV. 6. În iad ajung mai cu seamă cei ce nu cred în evanghelia lui Is. Ioan III. 18. curvarii, furii, avarii, bețivii I Cor. VI. 10. toți aceia cari nu folosesc sau folosesc rău talentul primit Mat. XXV. 30. Sufletul aceloră cari mor în păcat de moarte momentan se pogoară în iad. (sinodul II. din Lyon). Un singur păcat de moarte nemărturisit e suficient să te ducă în iad.

Tract. II. Chiaurile în iad sunt veșnice. „Duceți-vă dela mine blăstamașilor în focul cel de veci, care e gătit diavolului și ingerilor lui. Mat. XXV. 41. „În iad nu este odihnă de noapte“ Sf. Hilar „Cei osândiți sunt morți fără moarte“ Grig. cel mare. „O moarte, cât de dulce ai fi înaintea aceloră, cari așa amară te-a cugetat“. Inoc. II. Judecătoria luminează păcatul cel mai mare și pedepsește cu pedapsa cea mai mare.

Inch. Soarta noastră este în mâna noastră.

— Ami —

POȘTA RED. ȘI ADM.

— P. S. Loco. Se vede că au fost cu efect observațiunile noastre din No. 4; d. Index dela „Lege“ a spumegat rău; dar, și va trece, De va fi nevoie, îl vom mai lega.

— Abonamente achitate pe anul 1925. Dr. Pop A. medic Oradea; Dr. Seleş E. dir. Satu-Mare; Sabo D. Oradea; Barbul G. prof. Satu-Mare; Pop C. prof. Careii Mari; Șerban locot; Oradea; M. Theodorian — L. Carada București, Tr. Marian, Oradea, câte 120 Lei, Todoran T. teolog 60 Lei.

Pe anul 1925-26. Bianu V. farmacist Marghita 250 Lei; Sălaglanu S. Teiuș 200 Lei;

Pe anul 1926. otii. paroch: Terebești, Semic, Giungi; Nistor A. teolog, Oradea; „Corvina“ Oradea; Dr. Bălan Ion canonic Blaj; Bucur Ana prof. Beiuș; Dir. lic. de fete Beiuș; Dr. Pavel Constantin prefect Zălau; Pop Ion adm. Loco, Grigorie Rusu, câte 120 Lei.

Schițe de predici.

A) Dum. III. în post.

„Cele ce ochiul nu a văzut, și urechea nu a auzit, și în inima omului nu s'a suit, cari le-a găsit Dumnezeu celor ce iubesc pe dînsul“ I. Cor. II. 9.

Intraț. Bucuria aceloră cari la judecata din urmă vor sta de a dreapta.

Tract. I. Fericirea raiului e nespuse de mare. „Se vor îmbăta de bogăția casei tale, cu mulțimea plăcerilor vei adăpa pe ei“. Ps. XXXV. 9. „bine slugă bună . . . , întră întru bucuria domnului tău“ Mat. XXV. 21. „Viața noastră de azi comparând-o cu viața vecinică seamănă mai tare cu moartea decât cu viața“. Grig. cel mare. „Așa de mare este fericirea sfinților, încât prin toate suferințele martirilor nici o oră a raiului nu se poate plăti“ Sf. Vincențiu Ferreri.

Tract. II. Prin ce dobândim raiul? 1. Multă răbdare.

Va apărea

incurând în broșură studiul Părintelui dr. Al. L. Tăutu despre **primatul Papilor în istorie și'n Evangheliile**. Prețul 40 Lei (peste 200 pagini) la Admin. „Vestitorului“. Fiind exemplare puține, comandați înainte.